

Financováno
Evropskou unií

JUSTIČNÍ
AKADEMIE

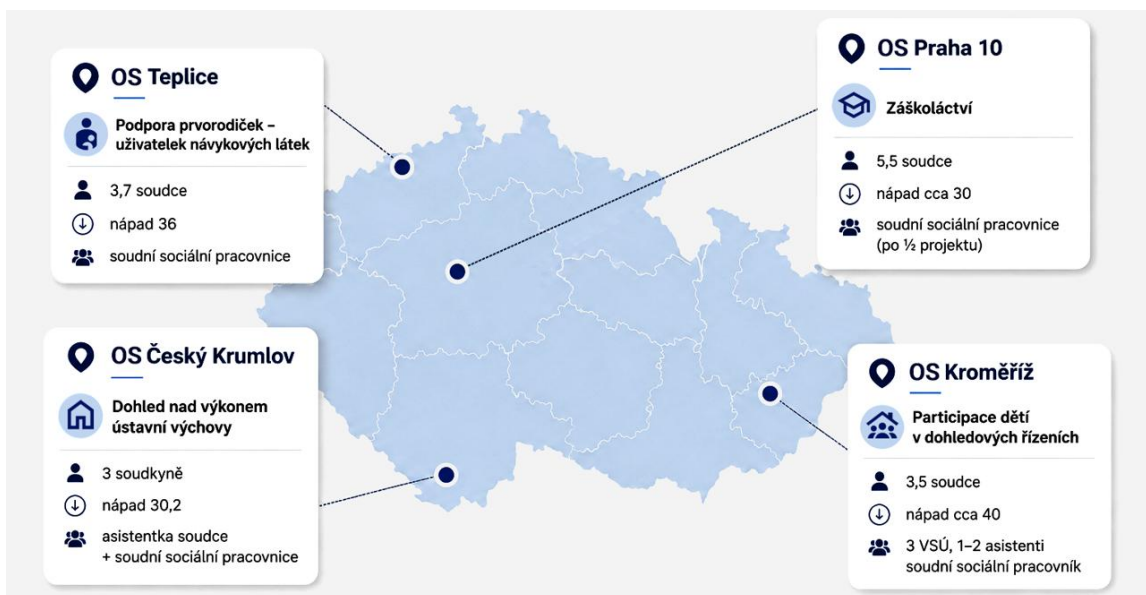
Shrnující dokument projektu

Název: Soudní dohled jako efektivní nástroj ochrany dětí
Číslo: CZ.03.03.01/00/23_057/0004794
Poskytovatel: Evropský sociální fond, výzva 57 – Sociální inovace pro budoucnost
Realizace: 1. 1. 2025 – 30. 6. 2026
Realizátor: Justiční akademie

1. Shrnutí průběhu projektu: co všechno jsme kdy dělali, odkud kam jsme došli a co jsme všechno zkusili

Projekt byl zahájen v lednu 2025 zapojením čtyř pilotních soudů, z nichž každý ověřoval jiný způsob využití soudního dohledu při ochraně ohrožených dětí.

V úvodní fázi projektu jsme společně vymezili pilotní témata a zmapovali potřeby jednotlivých pilotních soudů. Jednotlivé soudy se zaměřily na různé typy soudních dohledů a pracovaly v rozdílných místních podmínkách, což nám umožnilo ověřit různé přístupy.

Obrázek 1: Čtyři pilotní soudy, čtyři témata, jeden cíl: lepší podpora dětí a rodin

První společný workshop, uskutečněný v březnu 2025, sjednotil odborný přístup všech zapojených týmů a vytvořil společný základ pro další práci. V červnu 2025 na něj navázalo pracovní setkání zaměřené na osvojení konkrétních metod a nástrojů, které měly být následně ověřovány v praxi.

Od podzimu 2025 začaly pilotní soudy nové postupy ověřovat při práci s konkrétními dětmi, jejich rodiči a širší rodinou. Některé se soustředily především na práci s dětmi a jejich rodinami, jiné na posilování mezioborové spolupráce a vytváření funkčních vazeb mezi soudy, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školami, zdravotnickými zařízeními a dalšími odbornými institucemi. Po celou dobu realizace projektu byly jednotlivým týmům poskytovány průběžné konzultace odborné garantky, mentorů i dalších specialistů.

Významnou součástí ve druhé polovině projektu byly pravidelné retrospektivy vedené projektovou designérkou. Jejich prostřednictvím týmy průběžně hodnotily dosavadní zkušenosti, sdílely úspěchy i překážky a podle získaných poznatků upravovaly další postup. Projekt tak nebyl založen na jednorázovém zavedení nových metod, ale na jejich průběžném ověřování, vyhodnocování a dalším rozvoji.

V průběhu pilotního ověřování byly testovány různé nástroje a formy práce odpovídající potřebám jednotlivých soudů. Patřily mezi ně například soudní konference, procesní mapy, časové osy, checklisty, dotazníky, nové způsoby vedení rozhovorů s dětmi, úpravy prostředí podporující participaci dětí se specifickými potřebami i nové formy mezioborové spolupráce. Přestože se pilotní soudy věnovaly rozdílným tématům, všechny hledaly možnosti účinnějšího využití soudního dohledu při ochraně dítěte.

Závěrečná etapa projektu byla zaměřena na dokončení pilotního ověřování, zpracování metodických výstupů, odborné oponentury a přípravu závěrečné konference. Projekt tak plynule přešel od ověřování jednotlivých inovativních postupů k jejich praktickému uplatnění v soudní praxi.

2. Popis rozhodnutí, která v projektu proběhla (proč jsme se vydali právě touto cestou, proč jsme zkusili toto, a ne něco jiného, na základě čeho rozhodnutí proběhla)

Od počátku bylo zřejmé, že cílem projektu není vytvořit jeden univerzálně použitelný model soudního dohledu. Dosavadní zkušenosti Justiční akademie (zahraniční stáže, předchozí projekty, odborné semináře a konference) ukazovaly, že účinnost soudního dohledu je vždy ovlivněna místními podmínkami, kvalitou spolupráce jednotlivých institucí i konkrétními potřebami dítěte a jeho rodiny. Proto jsme se rozhodli ověřovat různé přístupy v odlišných podmínkách a hledat principy, které budou využitelné i na dalších soudech.

Namísto předem připraveného jednotného řešení jsme zvolili přístup založený na principech sociální inovace. Nové postupy nevznikaly od pracovního stolu, ale postupně se formovaly během jejich ověřování v praxi. Průběžně jsme vyhodnocovali, které postupy se osvědčují, které je třeba upravit a od kterých je naopak vhodné ustoupit. Tento přístup umožnil pružně reagovat na skutečné potřeby pilotních soudů a průběžně přizpůsobovat projekt zkušenostem získaným během jeho realizace.

Jedním z klíčových rozhodnutí bylo zaměřit pozornost nejen na samotnou činnost soudu, ale také na kvalitu mezioborové spolupráce. Ukázalo se, že účinný soudní dohled nelze rozvíjet izolovaně. Proto jsme podporovali vytváření funkčních vazeb mezi soudy, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školami, zdravotnickými zařízeními, poskytovateli sociálních služeb i dalšími odborníky podílejícími se na ochraně dítěte.

Při průběžném vyhodnocování projektu jsme nesledovali pouze vznik nových metodických nástrojů. Stejnou pozornost jsme věnovali tomu, zda se mění způsob spolupráce, komunikace a rozhodování jednotlivých aktérů. Posuzovali jsme, zda navržené postupy přispívají k lepšímu porozumění situaci dítěte, podporují jeho participaci, posilují důvěru mezi zapojenými institucemi a napomáhají hledání řešení odpovídajících jeho potřebám.

Řada rozhodnutí byla přijímána na základě zkušeností získaných přímo během pilotního ověřování. Projekt proto průběžně reagoval na nové poznatky jednotlivých pilotních soudů a podle nich upravoval své další směřování. Schopnost učit se z vlastních zkušeností, otevřeně hodnotit dílčí výsledky a průběžně přizpůsobovat další postup považujeme za jeden z nejvýznamnějších přínosů celého projektu.

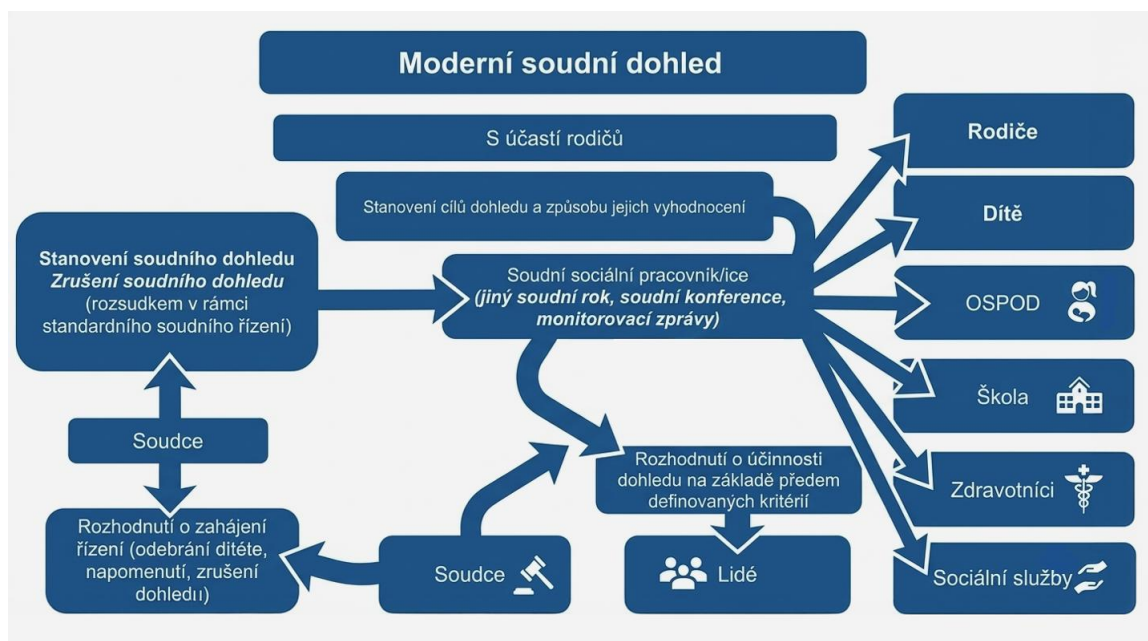
3. Shrnutí výstupů, aneb co vše jsme vytvořili

Jedním z hlavních cílů projektu bylo převést zkušenosti získané během pilotního ověřování do podoby, která bude využitelná i pro další soudy. Proto byly průběžně připravovány metodické materiály zachycující nejen výsledná doporučení, ale také postup, kterým k nim jednotlivé pilotní soudy dospěly.

Stěžejním nepovinným výstupem projektu je metodická příručka „Soudní dohledy na cestě od minulosti do budoucnosti“. Propojuje právní, odborná i praktická východiska moderního pojetí soudního dohledu a nabízí soudům doporučené postupy, metodické nástroje i inspiraci pro jejich vlastní rozhodovací praxi. Jejím cílem není vytvořit závazný návod, ale nabídnout ověřené postupy, které lze přizpůsobit podmínkám jednotlivých soudů.

Součástí metodické příručky jsou rovněž případové studie všech čtyř pilotních soudů. Zachycují průběh pilotního ověřování od formulace tématu přes navazování spolupráce s jednotlivými partnery až po zkušenosti získané při ověřování konkrétních postupů. Vedle dosažených výsledků popisují také překážky, s nimiž se jednotlivé týmy setkávaly, a způsoby jejich řešení.

Obsahují též popis a vzory praktických metodických nástrojů využitelných při výkonu soudního dohledu. Patří mezi ně zejména procesní mapy, časové osy případů, checklisty, vzory mezioborové spolupráce, dotazníky, doporučené postupy pro práci s dítětem i další pomůcky podporující srozumitelnější, aktivnější a lépe koordinovaný výkon soudního dohledu.

Obrázek 2: Moderní soudní dohled

Všechny hlavní metodické výstupy prošly odbornou oponenturou zkušených opatrovnických soudců.

Významným výstupem projektu byla rovněž závěrečná odborná konference, na níž byly představeny zkušenosti pilotních soudů, diskutovány přínosy i limity jednotlivých postupů a otevřena odborná debata o dalším rozvoji soudního dohledu. Konference současně vytvořila prostor pro sdílení zkušeností mezi soudci, zástupci orgánů sociálně-právní ochrany dětí, ministerstev, akademické sféry i dalších odborných institucí.

Soubor vytvořených metodických materiálů, praktických nástrojů a sdílených zkušeností představuje pevný základ pro další rozvoj soudního dohledu a navazující projekt Moderní soudní dohledy.

4. Co jsme zjistili, jak jsme získané poznatky využili a jak je budeme využívat po skončení projektu

Pilotní ověřování potvrdilo, že účinnost soudního dohledu není dána pouze právní úpravou, ale především způsobem jeho realizace. Tam, kde se podařilo propojit činnost soudu s dalšími odborníky, stanovit společné cíle a průběžně vyhodnocovat průběh soudního dohledu, bylo možné lépe reagovat na potřeby dítěte i jeho rodiny. Projekt tak ukázal, že i bez legislativních změn lze účinnost soudního dohledu významně posílit vhodnou organizací práce, kvalitní komunikací a systematickou mezioborovou spoluprací.

Současně se potvrdilo, že některé zdánlivě jednoduché nástroje mohou výrazně přispět ke zpřehlednění celého procesu. Procesní mapy, časové osy, checklisty nebo strukturované vedení rozhovorů pomáhaly sjednotit postup jednotlivých odborníků, zpřehlednit průběh soudního dohledu a lépe vysvětlit dítěti i jeho rodičům smysl jednotlivých kroků. Jejich přínos nespočíval pouze ve vytvoření nových metodických pomůcek, ale především ve změně způsobu spolupráce a sdílení informací.

Poznatky získané během pilotního ověřování jsou průběžně promítány do metodických materiálů i vzdělávacích aktivit Justiční akademie. Díky tomu nezůstaly zkušenosti jednotlivých pilotních soudů uzavřeny pouze v rámci projektu, ale již během jeho realizace se staly součástí odborné diskuse a inspirací pro další soudy.

Po skončení projektu budou ověřené postupy dále rozvíjeny v navazujícím projektu *Moderní soudní dohledy*. Ten umožní ověřit jejich využitelnost na dalších okresních soudech, přizpůsobit je odlišným místním podmínkám a dále rozpracovat oblasti, které se během pilotního ověřování ukázaly jako nejpřínosnější. Současně budou metodické materiály využívány při vzdělávání soudců a dalších odborníků a stanou se podkladem pro další rozvoj mezioborové spolupráce při ochraně ohrožených dětí.

Projekt tak nepředstavuje uzavřený výsledek jednorázové iniciativy, ale výchozí bod pro další rozvoj soudního dohledu založeného na aktivní práci s dítětem a jeho rodinou, sdílené odpovědnosti zapojených institucí a průběžném vyhodnocování účinnosti přijatých opatření.

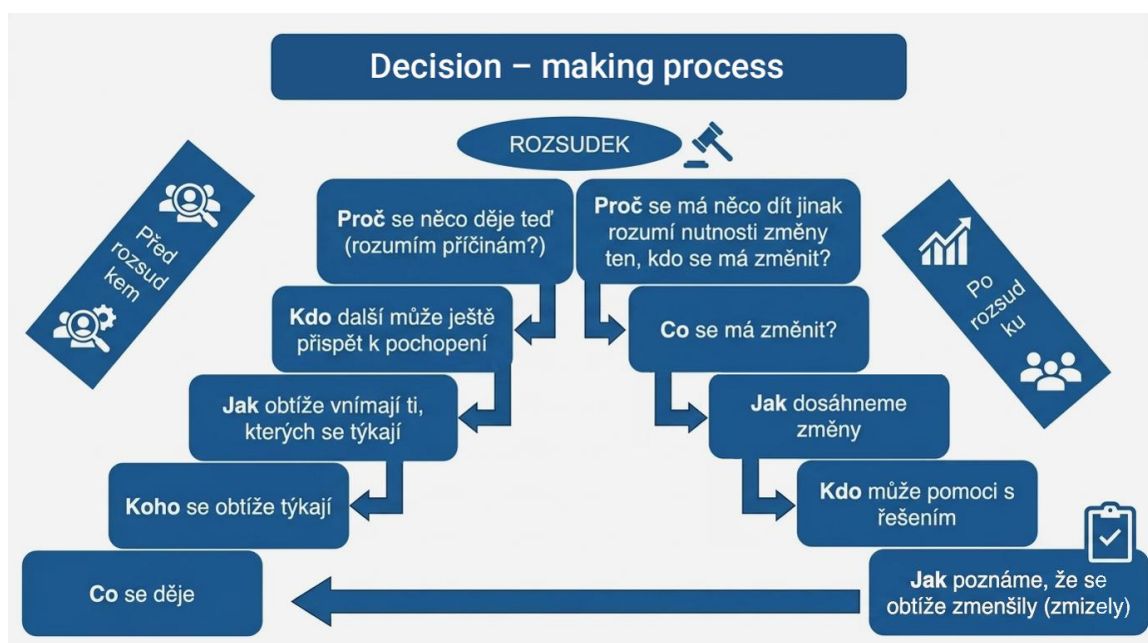
5. Co jsme se naučili a co nás překvapilo

Jedním z nejdůležitějších poznatků projektu bylo, že skutečná změna v oblasti soudního dohledu nespočívá především v zavádění nových formulářů nebo metodických nástrojů, ale ve změně způsobu uvažování, vzájemné spolupráce a přístupu všech zapojených odborníků. Projekt ukázal, že i kvalitní právní nástroje mohou naplno fungovat pouze tehdy, jsou-li součástí promyšleného postupu zaměřeného na potřeby dítěte a jeho rodiny.

Překvapilo nás, jak významný dopad mohou mít zdánlivě drobné změny v každodenní praxi. Úprava prostředí pro rozhovor s dítětem, využití vizuálních pomůcek, společně vytvořený checklist nebo pravidelná osobní setkání odborníků často přinesly větší posun než složitější organizační opatření. Potvrdilo se, že srozumitelná komunikace, respekt k dítěti i jeho rodičům a jejich aktivní zapojení do hledání řešení představují důležitý předpoklad úspěšného soudního dohledu.

Projekt nás zároveň utvrdil v tom, že mezioborová spolupráce nevzniká vydáním metodického pokynu ani uzavřením formální dohody. Je výsledkem dlouhodobého budování důvěry, vzájemného poznávání a ochoty jednotlivých profesí hledat společná řešení. Právě osobní setkávání, otevřená komunikace a pravidelné sdílení zkušeností se ukázaly jako jeden z nejdůležitějších předpokladů úspěšné spolupráce.

Naučili jsme se také, že inovace nemůže mít na všech soudech stejnou podobu. Každý soud působí v odlišných podmínkách, spolupracuje s jinými institucemi a řeší jiný okruh případů. Úspěšné inovace proto nevznikají mechanickým přebíráním ověřených postupů, ale jejich promyšleným přizpůsobením místním podmínkám při zachování společných principů.

Obrázek 3: Decision – making process

Projekt nám současně potvrdil, že i bez změny právních předpisů lze významně posílit účinnost soudního dohledu. Pokud je veden s jasně stanoveným cílem, opírá se o kvalitní mezioborovou spolupráci a průběžně vyhodnocuje přijatá opatření, může se stát účinným nástrojem ochrany dítěte a podpory jeho rodiny. Právě toto poznání považujeme za největší přínos celého projektu.